

ISHLAB CHIQUARISH SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING IQTISODIY
MEXANIZMLARI

Djurayeva Maxzuna Azamovna

Samarqand davlat arxitektura-qurilish universiteti o'qituvchisi.

ORCID: 0009-0007-1967-176X

E-mail: jurayeva.maxzuna@edu.uz

Toshqulova Shaxzoda Berdiyori qizi

Samarqand davlat arxitektura qurilish universiteti talabasi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17935523>

Annotatsiya. Ushbu maqolada ishlab chiqarish samaradorligini oshirishga xizmat qiluvchi iqtisodiy mexanizmlar tahlil qilingan. Ishlab chiqarish samaradorligi – bu korxonaning mavjud resurslardan eng oqilona tarzda foydalanib, yuqori natijalarga erishish qobiliyati sifatida izohlanadi. Tadqiqot davomida samaradorlikka ta'sir etuvchi asosiy omillar, jumladan mehnat unumdorligi, texnologik yangilanishlar, investitsiya salohiyati, raqobat muhiti va resurslar sifati keng ko'lamda o'rganilgan. Maqolada fiskal va monetar siyosat, soliq va subsidiya tizimi, shuningdek, investitsiya hamda innovatsiyalarni rivojlantirish orqali ishlab chiqarish samaradorligini oshirish yo'llari tahlil etiladi. Shuningdek innovatsiyalarni rag'batlantirish, kichik biznesni qo'llab-quvvatlash, malaka oshirish, energiya tejankor texnologiyalarni joriy etish va raqobatni kuchaytirish kabi yo'nalishlarning amaliy ahamiyatiga urg'u berilgan.

Tadqiqot natijalari ishlab chiqarish jaroyinini takomillashtirish, resurslardan samarali foydalanish va milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: Ishlab chiqarish samaradorligi, resurslar, investitsiya, bozor, raqobat, texnologiya, biznes, korxona.

ECONOMIC MECHANISMS FOR INCREASING PRODUCTION EFFICIENCY

Annotation. This article analyzes the economic mechanisms that contribute to increasing production efficiency. Production efficiency is defined as the ability of an enterprise to achieve high results by making the most rational use of available resources. The study examines key factors affecting efficiency, including labor productivity, technological innovation, investment potential, competitive environment, and resource quality. The article explores ways to enhance production efficiency through fiscal and monetary policies, tax and subsidy systems, as well as investment and innovation development. It also emphasizes the practical importance of stimulating innovation, supporting small businesses, improving qualifications, introducing energy-saving technologies, and strengthening competition. The research findings aim to improve production processes, ensure efficient use of resources, and increase the competitiveness of the national economy.

Keywords: Production efficiency, resources, investment, market, competition, technology, business, enterprise.

ЭКОНОМИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ
ПРОИЗВОДСТВА

Аннотация. В данной статье проанализированы экономические механизмы, способствующие повышению эффективности производства. Эффективность производства определяется как способность предприятия достигать высоких

результатов за счёт наиболее рационального использования имеющихся ресурсов. В ходе исследования были подробно рассмотрены основные факторы, влияющие на эффективность: производительность труда, технологические инновации, инвестиционный потенциал, конкурентная среда и качество ресурсов. В статье анализируются пути повышения производственной эффективности через фискальную и монетарную политику, налоговую и субсидийную систему, а также посредством развития инвестиций и инноваций. Особое внимание уделено практической значимости стимулирования инноваций, поддержки малого бизнеса, повышения квалификации, внедрения энергосберегающих технологий и усиления конкуренции. Результаты исследования направлены на совершенствование производственного процесса, эффективное использование ресурсов и повышение конкурентоспособности национальной экономики.

Ключевые слова: эффективность производства, ресурсы, инвестиции, рынок, конкуренция, технологии, бизнес, предприятие.

Kirish

Ishlab chiqarish samaradorligi – bu korxona darajasida olib borilayotgan iqtisodiy faoliyat, dasturlar va tadbirlarning natijadorligini ifodalaydigan tushunchadir. U mavjud iqtisodiy resurslardan oqilona foydalanish orqali eng yuqori ishlab chiqarish hajmiga erishishni ta'minlaydigan omillar va sarflangan resurslar o'rtasidagi nisbat bilan tavsiflanadi. Ishlab chiqarish samaradorligi korxonaning umumiy faoliyati natijasini aks ettiradi.

Samaradorlikni baholashda tovar ishlab chiqarish sur'ati, xarajat birligiga to'g'ri keladigan mahsulot hajmi, foydaning asosiy va aylanma fondlarga nisbati kabi ko'rsatkichlar ishlatiladi.

Mehnat unumdorligining o'sishi va resurslarni tejash darajasi ham muhim ahamiyatga ega.

Asosiy qism

Ishlab chiqarish samaradorligi – bu mavjud resurslardan maksimal darajada natija olish qobiliyatidir. Samaradorlikni oshirish iqtisodiy o'sish, raqobatbardoshlik va foyda oshishiga olib keladi.

1. Mehnat unumdorligi: Xodimlarning malakasi va tajribasi bevosita ko'proq va sifatliroq mahsulot yaratishga olib keladi.

2. Texnologiya: Zamonaviy uskunalar va avtomatlashtirish xarajatlarni kamaytirib, ishlab chiqarish tezligini oshiradi.

3. Iqtisodiy kapital: Yetarli investitsiya yangi loyihalar va uskunalar sotib olishga imkon beradi.

4. Raqobat sharoiti: Bozor raqobati sifatni oshirish va tannarxni kamaytirishga majbur qiladi.

5. Resurslar sifati: Ishlab chiqarish uchun zarur materiallarning sifat va yetarliligi samaradorlikni belgilaydi.

METODOLOGIYA.

Samaradorlikni oshirishning asosiy mexanizmlari

1. Fiskal va monetar chora tadbirlari – Makroiqtisodiy barqarorlik samaradorlikka bevosita ta'sir qiladi. Past inflatsiya va barqaror makro – muvozanat korxonalarni uzoq muddatli investitsiyalarga jalb qiladi.

2. Soliq va subsidiya mexanizmlari: Ma'lum investitsion yoki innovatsion loyihalarni rag'batlantirish uchun soliq imtiyozlari va subsidiya dasturlari samarali vositadir.

3. Bozor raqobatini rag'batlantirish va tartibga solish: Raqobatbar bozor korxonalarni xarajatlarni kamaytirish, sifatni oshirish va innovatsiyaga yo'naltirishga majbur qiladi.

4. Investitsiya va kredit stimullari: Sarmoya oqimini oshirish uchun davlat kafolatlari, past foizli kreditlar, jamoat – xususiy sheriklik modellarini kengaytirish muhim.

5. Innovatsiyalar va texnologik yangilanishlar uchun rag'batlar: Zamonaviy ishlab chiqarish – bu texnologiyalar, avtomatlashtirish va raqamli yechimlar yordamida samaradorlikni oshirishdir.

TAHLIL VA NATIJALAR.

Samaradorlikni oshirishning 5 amaliy qadami:

1. Innovatsiyani rag'batlantirish: Maxsus fondlar va soliq imtiyozlari berish orqali korxonalarni yangi, yuqori texnologiyalarga o'tishga undash

2. Kichik biznesni qo'llash: Kichik va o'rta korxonalarga past foizli kreditlar va texnik yordam ko'rsatib, modernizatsiya qilishiga ko'maklashish

3. Malakani moslashtirish: Ta'lim tizimini korxonalar talabiga moslashtirish, amaliy ko'nikmalarni oshirish va mehnat unumdorligini ko'tarish

4. Energiya tejash: Qayta tiklanuvchi energiya va energiya tejamkor uskunalarga sarmoya kiritish orqali doimiy ishlab chiqarish xarajatlarini kamaytirish

5. Raqobatni kuchaytirish: Bozor qoidalarini adolatli qilish, monopoliyalarga qarshi kurashish va barcha korxonalarni samaradorlikka majburlash.

Xulosa

Yuqoridagi tahlillar shuni ko'rsatadiki, ishlab chiqarish samaradorligini oshirish iqtisodiy o'sish va raqobatbardoshlikni ta'minlovchi muhim omildir. Samaradorlikka erishish uchun resurslardan oqilona foydalanish, mehnat unumdorligini yuksaltirish, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish hamda investitsiya muhitini yaxshilash zarur. Shuningdek, barqaror fiskal va monetar siyosat, samarali soliq va subsidiya tizimi ishlab chiqarish jarayonlarini qo'llab-quvvatlaydi.

Innovatsiyalarni rivojlantirish, kichik biznesni rag'batlantirish va energiya tejamkor texnologiyalarni keng joriy etish esa korxonalarning barqaror faoliyat yuritishiga xizmat qiladi.

Umuman olganda, ishlab chiqarish samaradorligini oshirishning iqtisodiy mexanizmlari kompleks yondashuvni talab etadi va ularni amaliyotga to'g'ri tatbiq etish milliy iqtisodiyotning barqaror rivojlanishiga zamin yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Wikipedia
2. A. O'lmasov, A. Vahobov, "Iqtisodiyot nazariyasi", Toshkent 2014.
3. BLUEPRINT FOR A GREEN ECONOMY a report by David Pearce Anil Markandya Edward B.Barbier. <https://www.taylorfrancis.com/books/mono/10.4324/9781315070223/blueprint-1-edward-barbier-david-pearce-anilmarkandya>
4. https://www.researchgate.net/publication/230221479.The_PolicyChallenge_for_green_economy_andSustainable_Development
5. <https://whygreeneconomy.org/information/unep-green-economyreport>